

Unele texte nu poartă semnătura unor autori, ci se iese spontan pe scenă, rod al unor lăzose și agere improvizată pe temă dată. Mai văzusem așa ceva în anii trecuți, chiar în Bihor, la Holod, precum și în alte colțuri de țară, — la Ciunăfaia, la Măru și, bineînțeles, la Șanț (județul Bistrița-Năsăud), unde activează formația cea mai consecventă pe un drum ale cărui prime jaloane pot fi întrezărite în *versus Iescemini*, în *sature* și în *Jabula atellana* ale etruscilor, ale oscilor și ale primilor romani, ea și în *commedia dell'arte*. Fără îndoială că nu există o filiație directă între măturile prototeatrale din Latium și manifestările de teatru nescris de la noi (deși la Gohor, județul Galați, dăinuie o „judecată a satului” surprinzător de pură, în spiritul spectacolelor-judecată, antice, de improvizare, anual-periodice, din hazinul sud-estic mediteranean și din cel al Golfului Persic); dar și în spectacolele înfățișate acum, la Oradea, de către sătenii din Bettefia și din Tîrșolt, se lăsa bănuț un substrat ancestral, prin filiera tradiționalelor „strigăte peste sat”, a jocularilor de șezătoare și a strigăturilor de la horă. Ni s-au dăruit momente de teatru excelente, printre care al celor trei cunetre din Bettefia, care, într-un ritm incredibil pentru zona transcarpatină, cu o vervă irezistibilă, înfățișau cu strălucire un soi de „gileevi din Chioggia” transplantate între Crișuri.

De remarcat că și aici, ca și în toate celelalte cazuri de teatru nescris nouă cunoscute,

elementul motor, esențial, al improvizărilor, se dovedeau femeile. Lăsăm altor comentatori să analizeze de ce...

O altă manifestare a atitudinii creatoare populare am găsit-o în texte, uneori versificate, prin care autori din orașe sau rapozi de la țară încercau să învie ecouri ale istoriei, legate de locurile respective. Ion Vădan evoca trecerea lui Mihai Viteazul prin Moftin, poetele țărânci Cornelia Bulzan și Emilia Lercosan încercau să înfiripe episoade dramatice inspirate din trecutul îndepărtat al acelor plaiuri, iar Vasiliu Jurcă (din satul Dohrești), din viața grea a țărăniunii, de dinainte de instaurarea noii orânduiri; apreciem călăuzirea artistică asigurată de Teodor Uiuu, Marin Vancei, Veronica Dana. Certe însușiri vădesc spectacolele semne de Iulian Copacea, Emilia Dima Jurcă, Gh. Ardelean, Ecaterina Mureșan.

În interpretarea sătanului Iosif Nistor de la Gelu-Ardud, Mihai Viteazul a apărut ca o plămăuire populară învecinată cu mitul, iar tovarășii săi, frații Buzești, ca un fel de crai-magi și totodată ca niște mocani infolitiți în sarici mițoase. Trecut și prezent deveneau una, fostul Dan al Craiovei și țărânul de la Sătmar se suprapuneau pînă la coincidență.

Interpretarea creatoare a istoriei de către mase, în etapa interjudețeană de la Oradea, întâ o realizare a acestei ediții a „Cintării României”.

Mihai Dimiu

telex-,,teatrul“ • telex-,,teatrul“ • telex-,,teatrul“

Teatrului „Nottara” i s-a decernat de curînd „Diploma pentru cea mai bună formație teatrală străină” a „Fesivolului măștilor” de la Morelia (Mexic), pentru prezentarea, în 1978, a spectacolului cu piesa A opta zi, dis-de-dimineață. Felicitări! ● În zadar își ascute FAIMA auzul, dinspre teatre știrile vin anevoioas, vin rar, vin tîrziu. De la Piatra Neamț aflăm, prin adresa expediată în 25 aprilie a.e., că în 22 aprilie... va avea (?) loc premiera piesei Ciubul de Tudor Popescu. Tot de la Piatra Neamț aflăm că aici se repetă Cei trei mușchetari. Regizorul e un francez al cărui nume nu-l cunoaștem. Oare n-ar putea

secretarul literar, al cărui nume îl cunoaștem, să ne spună și nouă ce se mai întîmplă pe la ei? Aflăm, din alte surse, că tînarul regizor Alexandru Dabija repetă O noapte furtunoasă. După Nicolae Scarlat, Magda Bordeianu, Alina Visarion, Mircea Cornișteanu, Nae Cosmescu, încă un regizor din generația tînră își încearcă puterile cu această capodoperă. ● O noapte furtunoasă se repetă și la Pitești, în regia lui Savel Stîpoul. Urmează noi și noi filme cu actori piteșteni. ● La Teatrul Giulești s-a reluat șirul spectacolelor cu piesa lui Theodor Mănescu, Dragoste periculoasă. În rolul tinerei Rodica, interpretat inițial de

Rozina Cambos, a intrat studenta anului IV la I.A.T.C. Adriana Trandafir. ● La Moscova, a avut loc o masă rotundă dedicată problemelor dramaturgiei, la care au participat scriitori sovietici și români. Delegația noastră a fost formată din Paul Everac, Paul Anghel, Mehes György, Iosif Naghiu și Dan Tărbilă. ● În R. S. F. Iugoslavia, la Novi Sad, s-a desfășurat Simpozionul internațional de teatologie, la care au fost delegați, din partea română, Valentin Silvestru și Alina Visarion. ● Revista „Luceafărul” din 28 aprilie 1979 publică piesa Arminden, a doua parte a unei trilogii de Valentin Munteanu. Foarte interesantă, vă asigur. ● La (Continuare în p. 21)

trului, național sau universal, pe lungi trasee, se văd nevoite să asigure echilibrul dintre informație și comentariul de substanță. Nu începe îndoiială că o istorie a teatrului românesc trebuie să conțină un documentar. Dar, dacă istoriograful nu va reuși să-și domine materialul, el nu va reuși niciodată să se ridice la semnificațiile fiecărui moment în parte și, cu atât mai puțin, la înțelesurile întregului proces evolutiv. Ingrămăditând amănunțele fără a respecta rolul ordonator al gândirii critice, orice istorie trădează sensul înaintării în timp. Istoria artelor nu îl poate reliefa decât prin permanența examenului critic de specialitate. Este de la sine înțeles că nu putem face istoriografie teatrală (literară, muzicală etc.) fără a discerne, cu uneltele criticului de artă, valoarea operelor care compun o evoluție, ca și valoarea informațiilor necesare pentru înțelegerea devenirilor de ansamblu.

Există, desigur, și modalitatea „analelor” descriptive, ilustrată, mai cu seamă în primul sfert al secolului, de lucrări cu caracter memorialistic, cum sînt „Amintirile unui spectator” de M. Faust-Mohr, sau — într-o altă tonalitate — de masiva cronografie a lui T. T. Burada cu privire la teatrul din Moldova. Absența unui amplu dicționar cronologic al teatrului românesc justifică, încă și astăzi, o lucrare cum este cea a lui Ioan Massoff, din care nu apărut pînă acum șapte volume abundent informate. În acest caz, nu este vorba despre o istorie propriu-zisă, ci, mai curînd, de o serie calendaristică a întâmplărilor din viața teatrului nostru, foarte multe, puțin sau deloc cunoscute. Extrase din acte de arhivă sau din presă și supuse apoi unui efort de selecție, aglomerate — de la un moment dat — cu amintiri personale, știrile sînt absorbite în tablouri evocatoare. De data aceasta, dramaturgia, fără a fi analizată literar, este implicată doar rezumativ în relatarea listelor repertoriale și subordonată total activității instituțiilor teatrale. Principalele dificultăți ale unei asemenea „priviri istorice” provin tocmai din simplificarea excesivă a evaluării pieselor de teatru, provocînd inadvertențe care se răsfrîng și asupra documentării spectacologice. Pentru a înțelege, de exemplu, controversa di-

rectorială dintre Pompiliu Eliade și A. Davila, nu poate fi ocolită analiza de fond a opțiunilor literare diferite. Imprecisă apare uneori și calificarea pieselor din creația modernă europeană care au provocat în teatrul românesc de după 1900 „căderi” sau — dimpotrivă — explozii semnificative.

Nici una dintre istoriile ramurilor unei culturi naționale nu se poate dispensa de raportarea la coordonatele universale ale documentului în cauză. Dar, spre deosebire — să zicem — de istoria literaturii (unde contextul mondial capătă relief numai în discutarea filiațiilor și influențelor), în evoluția sa, teatrul din fiecare țară se află într-o comunicare mai largă cu restul lumii, deoarece actorii unei națiuni interpretează, cu mijloace specifice, un mare număr de piese străine. Prin chiar obiectul său, istoria națională a mișcării teatrale, preocupîndu-se prioritar de relațiile dramaturgiei proprii cu spectacologia, conturează — în același timp — modalitatea caracteristică de receptare pe scena autohtonă a operelor care aparțin altor literaturi. În această ordine de idei, relația dintre text și spectacol nu-și pierde însemnătatea principală pentru istoriograf, care, specializat în critica literaturii dramatice, ca și în critica valorilor spectaculare, nu poate rămîne departe de instrumentația comparatismului. Nu trebuie să uităm că cei dintîi comentatori serioși ai marilor autori universali au fost, la noi, criticii de teatru din secolul trecut, puși, prin forța lucrurilor, față-n față cu obligația de a urmări în spectacolele românești sensul operelor lui Molière, Alfieri și Hugo.

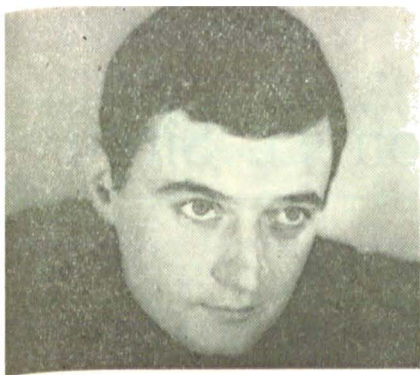
Nu ne putem îndoi că pe tărîmul istoriei teatrului românesc vor apărea, în anii ce vin, sinteze mereu mai consistente. Principiul primatului dramaturgiei, ca pivot al determinărilor istoriste, nu poate fi desprins de această înaintare în adîncime. Dar, dacă ne imaginăm că, în compoziția lucrărilor pe care le așteptăm, acest principiu va opera, exclusiv, asupra raportului cantitativ dintre paginile rezervate peripețiilor dramei și spațiul închinat spectacolelor, pierdem din vedere esențialul. Cu adevărat importantă pentru înțelegerea faptelor care alcătuiesc evoluția fenomenului teatral rămîne interacțiunea dintre poezie și scenă.

telex-,,teatrul“•telex-,,teatrul“•telex-,,teatrul“

(Continuare din p. 10)
Craiova, a luat sînjă un studiu de teatru și poezie pentru tineret, „T 94”. O să-i urmărim activitatea. ● Editura „Dacia” publică primul volum al unei antologii a piese scurte. Antologia este alcătuită de Valentin Silvestru. ● Găsim în librării volumul de teatru al poetului Gellu Naum. Volumul cuprinde

piesele Insula, Censornicărin Taus și Poate Eleonora. ● Noi pași în direcția cunoașterii publicului face Amza Săceanu cu al cincilea volum al său de cercetare sociologică, „Dialog la scenă deschisă”. ● Doi dintre colegii noștri sînt prezenți în librării cu volume: Mira Iosif („Teatrul nostru cel de toate serile”) și Paul Tutungiu

(„Orații în Carpați”). ● La Focșani, oraș fără teatru profesionist, a avut loc o microstagionie teatrală, susținută de elevii din localitate. Frumos! ● Teatrul de păpuși din Craiova a fost într-un scurt turneu în R. S. F. Iugoslavia — în cadrul schimburilor culturale cu Teatrul Tineretului din (Continuare în p. 61)

VIITORUL ROL

CORNEL POPESCU

La Teatrul Național din Tg. Mureș, Cornel Popescu repetă rolul Chitlaru din piesa *Opinia publică* de Aurel Baranga.

Într-o carieră nu prea îndelungată (a absolvit I.A.T.C. în 1972), actorul a jucat, printre altele, câteva personaje deosebit de dificile: Adrian (*Balconul*) și Mititelu (*Piticul din grădina de vară*) de D. R. Popescu; Viniciu (*Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga); Richard (*Oh! tinerețe* de Eugene O'Neill); Antioh Elpidiforovici (*A murit Tarelkin* de Suhovo-Kobilin). La Institut, Cornel Popescu a fost student în clasa regizorului Ion Cojar; în teatru, a debutat sub îndrumarea Soranei Coronă (în rolul Moth din *Zadarnice chinuri ale iubirii* de Shakespeare, la Teatrul Mic); apoi, la Teatrul Național din Tg. Mureș, unde a fost repartizat, s-a afirmat în rolul Jack din *Într-o seară, domnule Wilde* de Oscar Wilde, în regia lui Harag György. Tânărul actor s-a arătat înzestrat cu o calitate prețioasă: aceea de a prinde din zbor, a asimila și a valorifica elementele noi pe care i le ofereau asemenea întâlniri artistice diverse. Așa se face că s-a integrat rapid excelenței echipe de tineret de la Tg. Mureș și că directori de scenă exigenți îl distribuie firesc în roluri de care depind montări importante pentru programul teatrului. Inteligent, mobil, direct în abordarea personajelor, Cornel Po-

popescu practică un joc simplu, neostentativ, care lasă o plăcută și stenică impresie de suplete, de lipsă de efort, similară celei pe care o produce gimnaștii de elită, evoluind în concursuri — și, firește, la fel de înșelătoare: căci actorul își fondează interpretarea dezinvoltă pe o muncă serioasă și tenace, uneori la fel de dură ca un antrenament sportiv. Dovadă, spiritul în care și concepe rolul:

„Încerc să-mi adun gândurile pentru a sintetiza în câteva rânduri bogăția de date pe care le oferă Chitlaru. De ani de zile, actorii duc cu el o epuizantă luptă creatoare; unii înving, alții sînt învinși. Dintotdeauna am avut un sentiment deosebit pentru acest rol; pentru mine, el este adevărul personificat. Un adevăr neidilizat, nediluat, un adevăr care uneori trebuie purtat ca o povară: conștiința faptului că, din păcate, «rău» se mai află printre noi; bine ascuns, dezghizat, susținut de interese meschine, de intrigi și de calomnii. Nu întimplător, Chitlaru comunică cu publicul, se bizuie pe reacția lui, își dezvăluie gândurile față de el, îl dinamizează: Chitlaru este un militant politic cu un limpede ideal umanist și cu o exemplară atitudine realistă; după cum întreaga piesă a lui Aurel Baranga este una dintre piesele de cea mai pură esență politică din dramaturgia noastră de actualitate.

Lupta cu rolul va fi și pentru mine destul de grea, fiindcă eroul — personalitate extraordinară, vitală, generoasă, cu resurse de farmec și de umor — se ascunde sub aparențele modeste ale unui ins oarecare. Dar aceasta este partea cea mai frumoasă a muncii actorului. Sper să înving, să priceu, măcar pentru un timp, nobila povară pe care personajul o poartă. La *Opinia publică*, avem întâlnire cu regizorul Dan Alecsandrescu, care încearcă — și, tenace cum îl știu, sînt convins că va reuși — să impună ideea de spectacol politic, cu tot ceea ce implică un astfel de spectacol, întregului colectiv; acestui minunat colectiv al Teatrului Național din Tg. Mureș, căruia îi datorez tot ce am realizat în meserie“.

Maria Marin

telex-,,teatrul“•telex-,,teatrul“•telex-,,teatrul“

(Continuare din p. 21)

Subotita — cu două spectacole: Prîslea cel voinic și mercele de aur după Petre Ispirescu și Când voi crește mare de Mircea Sucea. Regizorul spectacolelor este Iloria Davidescu, iar scenograful, Eustațiu Gregorian. Același reputat cuplu a realizat spectacolul cu piesa *Legenda nănilui de dramaturgul craiovean I. D. Sirbu*. ●

Teatrul Dramatic din Brașov a efectuat un turneu în R.D.G. în cadrul schimbului cultural cu Teatrul din Karl Marx-Stadt. S-au prezentat, cu succes, spectacolele *Un fluture pe lampă* și *Maria și copiii ei*. ● Din lista lungă a membrilor juriilor care, multe zile, au colindat țara, selecționind spectacole pentru *Șașa republicană* a Festivalului național „Cîntarea României“, extragem câteva nu-

me: Ion Zamfirescu, Valentin Silvestru, Margareta Bărbuță, Paul Everac, Dan Tărchilă, Dumitru Solomon, Gheorghe Vlad, Mira Iosif, Ion Cocora, George Genou, Virgil Munteanu. Prin ei, celor mai bune spectacole prezente în etapa interjudețeană, li se duce

FAIMA